

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO PANEVĖŽIO LOPŠELYJE-DARŽELYJE „DOBILAS“ TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio lopšelyje-darželyje „Dobilas“ tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato mokyklos prevencijos ir intervencijos priemonių sistemą saugiai nuo smurto ir patyčių (įskaitant ir patyčias kibernetinėje erdvėje) aplinkai kurti mokykloje, vykdančioje ikimokyklinio, priešmokyklinio švietimo programas (toliau – mokykla).

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, vaiko asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką mokykloje, kurioje vaikai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė vaikų savijauta ir saugumas mokykloje susijęs su emocine vaikų, mokyklos darbuotojų, tėvų (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus mokyklos vaikus, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems vaikams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, amžiaus, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, turi reaguoti ir tai stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų, nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Smurtas** – veikiamu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą. Smurto formos gali būti:

5.1.1. **patyčios** – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, iškaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;

5.1.2. **žodinės patyčios** – pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas;

5.1.3. **fizinės patyčios** – mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala;

5.1.4. **socialinės patyčios** – socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas;

5.1.5. **patyčios kibernetinėje erdvėje** – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

5.1.6. **vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

5.2. **Smurtą ar patyčias patiriantis vaikas** – vaikas, iš kurio yra tyčiojamasi arba smurtaujama;

5.3. **Besityčiojantysis ar smurtaujantis** – vaikas ar suaugusysis, inicijuojantis patyčias ar smurtą ir (ar) prisidedantis prie jų;

5.4. **Smurtą ar patyčias ar patiriantis suaugusysis** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi ar smurtauja vaikas (-ai);

5.5. **Smurto ar patyčių stebėtojas** – vaikas ar suaugusysis, matantis ar žinantis apie smurtą ar patyčias;

5.6. **Prevencinė veikla** – planingų ir sistemingų priemonių veikla, skirta smurto ar patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

5.7. **Smurto ar patyčių intervencija** – mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma;

5.8. **Smurto ar patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ar patyčių situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui ir valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas

5.9. **Socialinės ir emocinės kompetencijos** – vaikų savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos mokykloje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: mokyklos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus mokyklos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) į(si)traukimą.

7. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, pedagogai, o ją vykdo visi mokyklos bendruomenės nariai.

8. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais bei Panevėžio miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2017 m. birželio 20 d. patvirtintu Nr. A-602(4.1E) „Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio miesto mokyklose tvarkos aprašu“.

II. SKYRIUS

APSAUGA NUO SMURTO IR PATYČIŲ MOKYKLOJE

9. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto ar patyčių forma, nukreipta:

- 9.1. vaikų prieš vaikus;
- 9.2. mokyklos darbuotojų prieš vaikus, mokinių tėvus;
- 9.3. vaikų prieš mokyklos darbuotojus;
- 9.4. vienu mokyklos darbuotojų prieš kitus darbuotojus;
- 9.5. vaikų tėvų (globėjų) prieš vaikus, mokytojus.

10. Bet kuris mokyklos darbuotojas ar kitas mokyklos bendruomenės narys (vaikas, vaiko tėvas) apie pastebėtą ar jam žinomą atvejį turi pranešti mokyklos vadovui.

11. Vaikui pasityčiojus iš mokyklos darbuotojo, asmuo, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, turi informuoti mokyklos vadovą, kuris imasi Tvarkos apraše numatytų veiksmų.

12. Suaugusiam mokyklos darbuotojui (mokytojui, pagalbos mokiniui specialistui ar nepedagoginiam darbuotojui) pasityčiojus iš vaiko, asmuo, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, turi informuoti mokyklos vadovą, kuris imasi Tvarkos apraše numatytų veiksmų.

13. Mokyklos vadovas, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, nedelsdamas turi atlikti veiksmus, nurodytus Tvarkos apraše ir kituose mokyklos dokumentuose:

13.1. Mokyklos vadovas imasi priemonių, kad mokiniai, jų tėvai ir darbuotojai turėtų galimybę neatlygintinai gauti psichologo pagalbą.

III. SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA BEI PREVENCIJA MOKYKLOJE:

I SKIRSNIS

MOKYKLOS VEIKLA IR VALDYMAS

14. Mokyklos vadovas tvirtina Tvarkos aprašą.

15. Atsako už saugios, sveikos, užkertančios kelią bet kokioms smurto ir patyčių apraiškoms, emociškai saugios ugdymosi aplinkos mokykloje kūrimą, puoselėjimą, reagavimą į smurtą ir patyčias pagal Tvarkos apraše numatytų veiksmų seką.

16. Mokyklos vadovas, gavęs informaciją apie smurto ar patyčių atvejį mokykloje:

- 16.1. sukviečia suinteresuotus asmenis ir įvertina turimą informaciją;
- 16.2. informuoja teisės aktų numatytas institucijas apie įvykusį smurto ar patyčių atvejį;
- 16.3. bendradarbiauja su suinteresuotomis institucijomis dėl įvykusio smurto ar patyčių atvejo.

17. Smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos tvarkos įgyvendinimą koordinuoja mokyklos Vaiko gerovės komisija (toliau – VGK).

18. VGK nariai kasmet:

18.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės darbuotojų, vaikų tėvų apklausos apie patyčių paplitimą mokykloje vykdymą, analizuoja apklausos duomenis, apklausos rezultatus pristato mokyklos bendruomenei Mokyklos tarybos, Mokytojų tarybos posėdžių, tėvų susirinkimų metu, skelbia mokyklos interneto puslapyje;

18.2. surenka apibendrintus duomenis iš grupių mokytojų dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie patyčias ar smurtą ir atlieka jų analizę ne mažiau kaip du kartus per metus;

18.3. vadovaudamiesi apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių planą;

18.4. svarsto smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių plano įgyvendinimą;

18.5. konsultuoja, teikia pagalbą smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos klausimais;

18.6. teikia pasiūlymus mokyklos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

18.7. teikia pasiūlymus mokyklos vadovui dėl mokyklos Tvarkos aprašo tobulinimo.

II SKIRSNIS

MOKINIŲ SOCIALINIŲ IR EMOCINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

19. Mokykla sudaro sąlygas kiekvienam vaikui nuolat dalyvauti ilgalaikėje socialines ir emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje. Mokiniai mokomi pykčio valdymo, streso įveikimo, bendravimo ir bendradarbiavimo ir kitų socialinių įgūdžių.

20. Direktorius pavaduotojas ugdymui koordinuoja mokykloje vykdomų prevencijos programų vykdymą.

21. Mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas:

21.1. integruojant šių kompetencijų ugdymą į mokomųjų dalykų ugdymo turinį;

21.2. įgyvendinant prevencines intervencines programas: „Žipio draugai“, „Gyvenimo įgūdžių formavimo programa“ ir kt.;

21.3. integruojant šių kompetencijų ugdymą į neformaliojo vaikų švietimo veiklas;

21.4. organizuojant akcijas;

21.5. rengiant grupių bendruomenių ir mokyklos renginius.

III SKIRSNIS

POZITYVAUS MOKYKLOS MIKROKLIMATO KŪRIMAS IR VERTYBIŲ FORMAVIMAS

22. Mokykla puoselėja pozityvias vertybes ir bendruomeniškumą. Joje nedelsiant reaguojama į smurtą ir patyčias. Mokyklos puoselėjamos vertybės nurodytos Panevėžio lopšelio-darželio „Dobilas“ strateginiame plane 2017–2019 metams. Mokyklos darbuotojų veikla ir elgesys atitinka puoselėjamas vertybes.

23. Mokykloje susitarta dėl elgesio normų:

23.1. vaikų elgesio normos įtvirtintos grupės elgesio taisyklėse;

23.2. darbuotojų elgesio normos įtvirtintos Mokyklos darbo tvarkos taisyklėse.

IV SKIRSNIS

VAIKŲ TĖVŲ (GLOBĖJŲ) ĮSITRAUKIMAS

24. Mokykla bendradarbiauja su vaikų tėvais, įtraukia juos į aktyvų dalyvavimą sprendžiant smurto ar patyčių atvejus mokyklos aplinkoje.

25. Vaikų tėvų dalyvavimas sprendžiant smurto ar patyčių intervencijos atvejus numatytas Ikimokyklinio ugdymo ir Priešmokyklinio ugdymo sutartyse.

IV. SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA

26. Visais smurto ar patyčių atvejais (įvykusiais ar įtariamais) kiekvienas mokyklos darbuotojas vadovaujasi šia tvarka kuri įteisinta 2017 m. rugpjūčio 28 d. mokyklos direktoriaus įsakymu Nr. V1-97) patvirtintas „Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Panevėžio lopšelyje-darželyje „Dobilas“ tvarkos aprašas“

27. Bet kuris mokyklos darbuotojas (mokytojas, pagalbos mokiniui specialistas, meninio ugdymo pedagogas, mokyklos vadovas ar nepedagoginis darbuotojas):

27.1. nedelsdamas reaguoja į smurtą ar patyčias ir tuojau pat jas stabdo;

27.2. primena smurtaujančiam (besityčiojančiam) vaikui mokyklos nuostatas smurto ar patyčių atveju ir vaikui elgesio taisykles;

27.3. dalyvauja įvykusio smurto ar patyčių atvejo tyrime, bendradarbiauja su suinteresuotais asmenimis ar institucijomis.

28. Mokytojas pastebėjęs ar gavęs informaciją apie smurtą ar patyčias (įvykusias ar įtariamas):

28.1. nedelsdamas išsiaiškina situaciją, nustato, koks tai atvejis (smurto ar patyčių), vaikui primena elgesio taisykles;

28.2. nedelsdamas tą pačią dieną organizuoja individualius pokalbius su smurtą ar patyčias patyrusiu vaikui, smurtavusiu ar besityčiojusiu vaikui, jei yra, su smurto ar patyčių stebėtojais;

28.3. įvertinęs įvykį, nedelsdamas tą pačią dieną informuoja visų situacijos dalyvių tėvus (globėjus) apie įvykusį smurto ar patyčių atvejį. Jei yra poreikis, kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

28.4. esant poreikiui kreipiasi dėl pagalbos mokiniui specialistų (psichologo, sveikatos priežiūros specialisto) pagalbos teikimo;

28.5. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną;

28.6. nustatęs sudėtingesnę smurto ar patyčių atvejį arba nesiliaujant smurtui ar patyčioms skubiai informuoja direktoriaus pavaduotoją ugdymui. Tą pačią dieną užpildo „Pranešimo apie smurtą ar patyčias“ formą (Priedas Nr.1), perduoda ją direktoriaus pavaduotojui ugdymui ir nedelsdamas informuoja mokyklos vadovą.

28.7. Įtardamas apie vaiko patiriamą smurtą šeimoje (fizinis, psichologinis smurtas, nepriežiūra) ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą šeimoje informuoja mokyklos direktoriaus pavaduotoją ugdymui.

29. Direktorius pavaduotojas ugdymui gavęs informaciją apie smurtą ar patyčias (įvykusias ar įtariamas):

29.1. nedelsdamas išsiaiškina sudėtingesnes smurto ar patyčių situacijas, įvertina įvykius;

29.2. registruoja „Pranešimus apie smurtą ar patyčias“ Patyčių ir smurto registravimo žurnale;

29.3. skubiai išnagrinėja „Pranešimo apie smurtą ar patyčias“ formoje pateiktą informaciją ir nedelsdamas išsiaiškina sudėtingesnius ir pasikartojančius smurto ar patyčių atvejus mokyklos aplinkoje;

29.4. organizuoja individualius pokalbius su sudėtingesnių ar pasikartojančių smurto ar patyčių situacijų dalyviais, juos konsultuoja, toliau bendradarbiauja su jų tėvais, grupės mokytoju ir kt.;

29.5. esant poreikiui kreipiasi dėl pagalbos (sveikatos priežiūros specialisto, psichologo ir kt.) teikimo smurto ar patyčių situacijų mokyklos aplinkoje dalyviams ir bendradarbiauja su suinteresuotomis institucijomis (policija, Vaikų teisių apsaugos tarnybą ir kt.);

29.6. apie įvykusį smurtą, nedelsdami, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, praneša smurtaujančio ir smurtą patyrusio vaiko tėvams, mokyklos vadovui, Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos ir švietimo ir jaunimo reikalų skyriams;

30. Mokyklos Vaiko gerovės komisija, gavusi informaciją apie smurto ar patyčių atvejį:

30.1. organizuoja posėdį ir įvertina turimą informaciją;

30.2. numato pagalbos (psichologinės, socialinės, pedagoginės, teisinės) smurtą ar patyčias patyrusiam vaikui, smurtavusiam ar besityčiojusiam mokiniui, smurtą ar patyčias stebėjusiems mokiniams organizavimą ir sudaro veiksmų planą;

30.3. su veiksmų planu supažindina smurtą ar patyčias patyrusį mokinį, smurtavusį ar besityčiojusį mokinį, smurtą ar patyčias stebėjusius mokinius, visų smurto ar patyčių atvejyje

dalyvavusių mokinių tėvus, informuoja smurtavusį ar besityčiojusį mokinį ir jo tėvus apie nevykdymo pasekmes;

30.4. esant poreikiui koreguoja sudarytą veiksmų planą;

30.5. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius posėdžius situacijos įvertinimui;

30.6. nuolatos teikia informaciją mokyklos vadovui apie situaciją.

31. Mokyklos vadovas, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamą smurtą ar patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi ar smurtavimą, nedelsdamas imasi priemonių, numatytų mokyklos tvarkos apraše.

32. Kitiems smurto ar patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

31. Kai mokykloje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti mokykloje, mokyklos direktorius ir/ar administracijos atstovas nukreipia vaiką ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į pedagoginę psichologinę tarnybą.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

32. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

33. Tvarka skelbiama mokyklos skelbimų lentoje ir mokyklos tinklalapyje www.lddobilas.lt

Smurto patyčių prevencijos ir intervencijos
vykdymo Panevėžio lopšelyje-darželyje
„Dobilas“ tvarkos aprašo
1 priedas

PANEVĖŽIO LOPŠELIS-DARŽELIS „DOBILAS“
PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ IR (AR) PATYČIAS

_____ data Nr. _____
(data) (smurto ir patyčių registracijos žurnale)

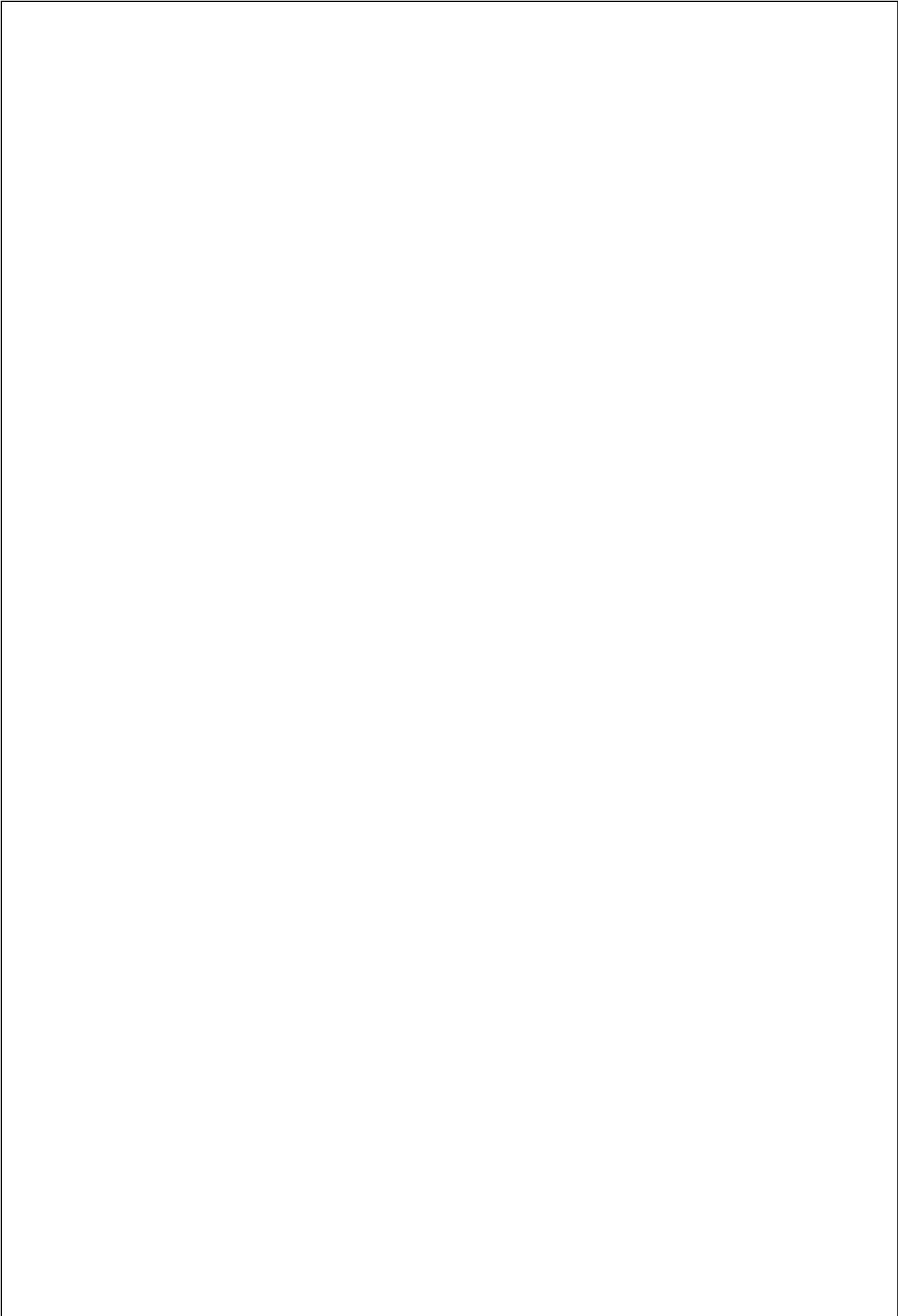
I. Bendrieji duomenys

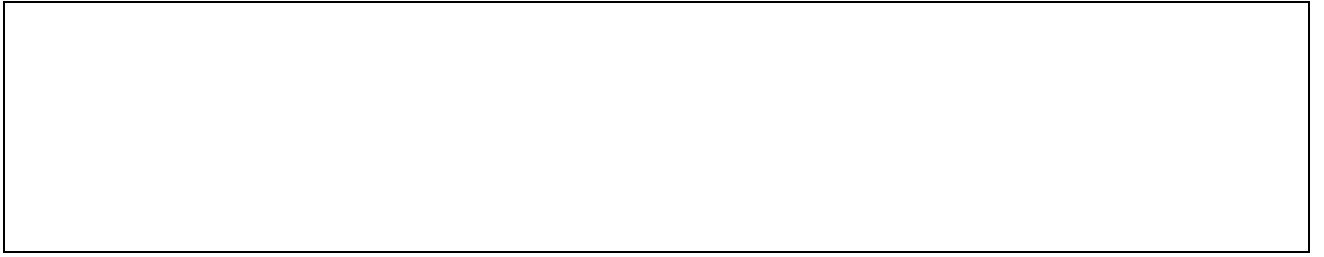
Patyčių ir (ar) smurto įvykio data, val.	
Patyčių ir (ar) smurto įvykio vieta	
Kas praneša apie patyčias ir (ar) smurtą	
Patyčių ir (ar) smurto forma <i>(apibraukti arba įrašyti)</i>	
Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, uėjimas, užgauliojimas, užkabinimas, erzinimas, žeminimas ir kt.	
Fizinės: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkalbinėjimas, turtinė žala ir kt.	
Socialinės: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.	
Elektroninės: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant suteršti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir pan.	
Kita:	

II. Duomenys apie patyčių ir (ar smurto) dalyvius

Asmens, patyrusio patyčias ir (ar) smurtą, vardas, pavardė (jei vaikas, nurodoma grupė)	
Asmens(-ų), kuris(-ie) tyčiojosi vardas(-ai), pavardė(-ės) (jei vaikas(-iai), nurodomos grupės)	
Asmens(-ų), stebėjusio(-ių) patyčias, vardas(-ai), pavardė(-ės) (jei ai(-iai), nurodomos grupės)	

III. Stebėto įvykio aprašymas

(parašas)

(v. pavardė)